

Şii inancına göre Hz. Resulullah^{sav} ölümünden sonra Hz. Ali'nin^{ra} halife olacağını açık bir şekilde vasiyet ettiği halde, Hz. Resulullah'ın^{sav}

vefatından sonra vasiyet yerine getirilmemiştir. Hz. Resulullah'ın^{sav}

Hz. Ali'nin^{ra}

hilafeti ile ilgili vasiyeti Şii inancına göre şöyledir:

“Hz. Resulullah'ın^{sav} vefatından sonra hükümeti ve iktidarı ele geçirmek her ikisinin (Hz. Ebu Bekir^{ra} ile Hz. Ömer^{ra}) planlarıydı. Onlar başlangıçtan beri o gaye ile entrikalar çevirmekteydiler. Onlar aynı fikirde olan bir topluluğu da hazırlamışlardı. Onların hepsinin gayesi Hz. Resulullah'ın^{sav} vefatından sonra hükümeti ele geçirmekdi. Bunun dışında Kuran-ı Kerim ve İslam ile onların hiçbir alakaları bulunmuyordu.”[8]

Yani: Ben kimin “Mevla”sı isem, Ali (de) onun “Mevla”sıdır. Allah'ım! Herkim ona dost olursa Sen (de) onun dostu ol ve herkim onun düşmanı olursa Sen (de) onun düşmanı ol.[1]

Şii rivayetlere göre Hz. Ömer^{ra} Hz. Ali'ye^{ra} hitaben şöyle demiştir: Gözün aydın ey Ali! Sen benim “Mevlam” oldun ve inanan her erkek ve kadının da “Mevla”sı oldun.[2]

Gerçek şudur ki, bu ve buna benzer diğer rivayetlerde Hz. Resulullah'tan^{sav} sonra Hz. Ali'nin^{ra} halife olacağı asla bildirilmemiştir. Aksine bütün inananların Hz. Ali'yi^{ra}

dost edinmeleri tavsiye edilmiştir. “Mevla” kelimesi, dost veya azat edilmiş köle yahut efendi ve lider anlamında kullanılır.

Bu kelime halife anlamında asla kullanılmaz. Bu rivayette bile Hz. Ali'nin^{ra} hilafeti konusunda asla bir kelime mevcut değildir. “Halife-tün Nebi” Hz. Resulullah'tan^{sav}

sonra onun yerine geçen ve görevlerini üstlenen zattır. Böyle bir kimse ancak Hz. Resulullah'ın^{sav}

vefatından sonra onun halifesi olabilir. Hz. Ali
ra

ise Hz. Resulullah'ın
sav

yaşamı esnasında nasıl onun halifesi olabilir? Bu rivayetin kelimelerinde Hz. Resulullah
sav

, “Ali benim vefatımdan sonra benim yerime halife olacak” diye buyurmamıştır. Aksine o, “Ben kimin mevlası isem, Ali de onun mevlasıdır” demiştir. Diğer bir deyişle, beni dost tutan, Ali'yi de dost tutmalıdır, buyurmuştur.

Muhaddisler bu rivayetin zayıf olduğunu da belirtmişlerdir. İmam İbn-i Teymiye'ye^{ar} göre İmam
Buhari^{ar} ve

birçok diğer Muhaddis bunun zayıf olduğunu bildirmişlerdir. İmam İbn-i Teymiye
ar

Minhacüssünneh adlı eserinde şöyle demiştir:

Hz. Resulullah'a^{sav} isnat edilen, “Ben kimin mevlası isem, Ali de onun mevlasıdır” ifadesi sahih hadis kitaplarında mevcut değildir. Aksine bu, bazı ulemaların rivayet ettiği, fakat insanların doğruluğunu kabul etmediği rivayetlerdendir. İmam Buhari, İbrahim El-Harbî ve diğer bilgili zatların bir topluluğunun buna itiraz ettikleri ve zayıf olduğunu beyan ettikleri de (kitaplarda) nakledilmiştir. Ebu Muhammed B. Hazm'in dediğine göre bu rivayet muteber ravilerin usulüne göre sahih değildir.

İmam İbn-i Hacer Mekki^{ar} Sevaikü Mührike adlı eserinde şöyle demiştir:

Bu rivayetin doğruluğuna itiraz edip, onu kabul etmeyenler, hadis imamlarının ve hadis konusunda insanların güvendiği bilgilerin bir topluluğudur. Mesela Ebu Davud Secestanî ile Ebu Hatem Razî^{ar} bunun zayıf olduğunu belirtmişlerdir.

Kütüb-i Sitte imamları arasından, İmam Buhari^{ar}, İmam Müslim^{ar}, İmam Davud^{ar} ile İmam Nesai^{ar}

bundan bahsetmemişlerdir. İmam Tirmizi

ar

bunu zikretmiş olsa da, onu “Hasanün Garibün” olarak nitelendirmiştir.

Gerçek şudur ki, Hz. Resulullah^{sav} Hz. Ali'yi^{ra} Yemen'deki ganimet mallarını dağıtmak üzere görevlendirmişdi. Bazıları Hz. Ali'ye^{ra} itiraz ettiler ve onun malı doğru olarak dağıtmadığını ileri sürdüler.[3] Hz. Ali^{ra}

buna çok üzüldü. Bunun üzerine Hz. Resulullah^{sav}

“Ben kimin mevlası isem, Ali de onun mevlasıdır” diye buyurdu. Yani herkim beni dost tutuyorsa, Hz. Ali'yi^{ra}

de dost tutmalıdır, dedi. Açıkça anlaşıldığı gibi, burada Hz. Muhammed Resulullah'ın^{sav}

vefatından sonra kimin halife olacağı konusu asla zikredilmemiştir.

Ayrıca şunu da unutmamak gerekir: Eğer burada “Mevla” kelimesi ile Hz. Resulullah^{sav} Hz. Ali'nin^{ra} kendisinden sonra halife olacağını vasiyet ettiyse, ashaplar^{ra}

neden Hz. Resulullah'ın^{sav}

vefatından sonra Hz. Ali'yi^{ra}

onun halifesi olarak seçmediler ve neden Hz. Ebu Bekir'in^{ra}

hilafeti üzerinde birleştiler? Keza ashaplar^{ra}

neden Hz. Resulullah'ın^{sav}

vasiyetini göz ardı ettiler ve aralarından hiçbirisi niçin bu vasiyeti hatırlatmadı? Şii inancına göre, üç kişi hariç, diğer ashapların hepsi Hz. Resulullah'ın^{sav}

vefatından sonra mürted oldular. Yani, eliyazü billah dinden döndüler. Böylece Hz. İmam Ebu Cafer'in^{ra}

“Hz. Resulullah'tan^{sav}

sonra üç kişi dışında bütün insanlar dinden döndüler,” dediği rivayet edilir.

Bu rivayet hem Kuran-ı Kerim'e hem de Hz. Resulullah'ın^{sav} yüce şanına aykırıdır ve Hz. İmam Ebu Cafer'e ^{ar} yanlış bir şekilde isnat edilmiştir. Buna göre güya Allah'ın Habibi Muhammed-i Mustafa^{sav}

kendi ashaplarını tam olarak terbiye edememiştir ve onların kalbinde gerçek bir iman ve ihlâs yaratamamıştır! Kuran-ı Kerim de bu rivayeti reddetmektedir. Kuran-ı Kerim'de ashaplar hakkında

buyrulmuştur. Yani: Allah onlardan razı oldu ve onlar da Allah'tan razı oldular.[4] Keza Hucurat suresinde ashaplar arasında

buyrulmuştur. Yani, Allah size imanı sevdirmiştir ve onu sizin kalplerinizde süs olarak yerleştirmiştir. Küfrü, fasıklığı ve isyanı da size çirkin göstermiştir. İşte hidayet yolunda olanlar da ancak bunlardır.[5]

Bazı Şii kaynaklardan dahi, Hz. İmam Cafer'e^{ra} isnat edilen rivayetin doğru olmadığı ispat edilmektedir. Nehc-ül Belage Şerhi'ne göre Hz. Abdullah İbn-i Abbas, Hz. Ali'ye^{ra}

şöyle dedi: "Hz. Resulullah'a^{sav}

git ve kendisiyle bu konuyu (hilafeti) konuş. Eğer hilafet aramızda kalacaksa bize bildirsin. Eğer bizden başkasına verilecekse bizim lehimize vasiyet etsin. O, (yani Hz. Ali): Ben asla böyle davranmam. Eğer o, (yani Hz. Resulullah^{sav}

) onu bize yasak ederse, insanlar ondan sonra onu (hilafeti) asla bize vermezler. Ravinin dediğine göre Hz. Resulullah^{sav}

aynı gün vefat etmiştir.[6]

Demek ki Hz. Resulullah'ın^{sav} vefatına kadar, ehli beyt^{ra}, vefatından sonra onun halifelerinin olacağını bilmiyorlardı. Bizzat Hz. Ali^{ra d} ahi Hz. Resulullah'tan^{sav}

sonra halifesi olacağından haberdar değildi. Yoksa o, İbn-i Abbas'a

ra

,
kendisinin halifesi olacağına dair Hz. Resulullah'ın
sav
vasiyetinin zaten bulunduğunu söylemez miydi?

Şii kaynaklarda ilk üç halifenin, gerçek birer halife olmadığı belirtilmekle kalmayıp, hepsinin, eliyazü billâh, münafık, gasip hatta kâfir oldukları belirtilmiştir. Birkaç referans vermek gerekirse:

“Yedinci masum imam, her ikisinin (Hz. Ebubekir^{ra} ile Hz. Ömer^{ra}) önceden münafık olduğunu yemin ederek ifade ederim... Her ikisi kesin kâfirdir. Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti, her ikisinin üzerine olsun!”[7] (Eliyazü billâh)

“Genel olarak ashaplara gelince, onlar ya onların (Hz. Ebu Bekir^{ra} ile Hz. Ömer^{ra}) özel hiziplerine girmiş olup, onların yandaşları ve hükümeti ele geçirmek konusunda kendilerinin yardımcıları idiler. Yahut ta onlardan korkuyorlar ve onlar aleyhinde ağızlarından tek bir kelime dahi ifade etme cesaretini gösteremiyorlardı.”[9] (Eliyazü billâh)

“İmam Cafer, her vakit namazından sonra dört erkeğe (Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ile Muaviye) ve dört kadına (Hz. Ayşe, Hz. Hafsa, Hind ve Ümmel Hikem) hiç aksatmadan lanet okurdu.”[10]

Hz. Ebu Bekir'in^{ra} Hilafeti

Hz. Resulullah^{sav} vefatından sonra Hz. Ebu Bekir'in^{ra} halife olacağını değişik yollarla izah etmişti. Delilleri aşağıdadır:

Sahih-i Müslim'deki bir hadis şöyledir:

Hiz. Ayşe dedi ki; Hiz. Resulullah^{sav} hastalığında bana: “Baban Ebu Bekir’i ve kardeşini bana çağır ki ben bir yazı yazdırayım. Ben (hilafeti) temenni edenlerin, temenni edeceğinden korkarım. Onlardan birisi ben (hilafet için) daha uygunum diyebilir. Ancak hem Allah, hem de inananlar Ebu Bekir’den başkasını kabul etmezler.” (Aynı hadis Mişkât; Menakıb-i Ebi Bekrinissıddik’te de mevcuttur.)

Aynı hadis Sahih-i Buhari’de şöyle rivayet edilmiştir:

“Ben Ebu Bekir ile oğlunu çağırarak (hilafet konusunda) kesin söz söylemeye niyet ettim ki, itiraz edenin itirazına yahut (hilafeti) temenni edenlerin temenni etmelerine mahal bırakılmasın. Sonra (kendi kendime dedim ki,) Allah (başkasının halife olmasını) kabul etmeyecektir ve inananlar da (başkasını) reddederler.[11]

Hiz. Resulullah^{sav}, Hiz. Ebu Bekir’in^{ra} üstünlüğünü açık olarak dile getirmiş ve

buyurmuştur. Kenz-ül Ümmal’deki bir hadise göre Hiz. Resulullah^{sav},

buyurmuştur. Yani: Ebu Bekir bu ümmetin en seçkini, insanların da en hayırlısıdır. Ancak (ümmet arasında) bir peygamber olursa o başka.[12]

Hiz. Huzeyfe’nin^{ra} bildirdiğine göre Hiz. Resulullah^{sav} : “Aranızda ne kadar yaşayabileceğimi bilmem. Onun için benden sonra olanlara yani Ebu Bekir ile Ömer’e tabi olun” buyurmuştur.[13]

Hiz. Cübeyr B. Mutam'ın bildirdiğine göre: Bir kadın Hiz. Peygamber'e^{sav} geldi ve herhangi bir mesele hakkında kendisiyle konuştu. O, da kadına tekrar kendisine gelmesini tavsiye etti. Bunun üzerine o kadın Hiz. Resulullah'a

^{sav}

: Şayet gelip de seni bulamazsam, dedi. Güya o kadın Hiz. Resulullah'ın

^{sav}

ölümüne işaret ediyordu. Hiz. Resulullah

^{sav}

: Eğer beni bulamazsan, o zaman Ebu Bekir'e gel, diye buyurdu.[14]

Hiz. Ebu Musa'nın^{ra} bildirdiğine göre: Hiz. Resulullah^{sav} hastalandı. Hastalığı da çok şiddetlendi. O, Ebu Bekir'e söyleyin, insanlara namaz kıldırın, diye buyurdu. Hiz. Ayşe: O, kalbi çok yumuşak olan bir kimsedir. Senin yerinde durunca insanlara namaz kıldırılmaz, dedi. Hiz. Resulullah

^{sav} tekrar: Ebu Bekir'e söyleyin,

o insanlara namaz kıldırın, diye buyurdu. Hiz. Ayşe tekrar aynı şeyi söyledi. Hiz. Resulullah

^{sav}

yine dedi ki: Ebu Bekir'e söyle, insanlara o namaz kıldırın. Siz Yusuf'u yoldan çıkarmaya çalışan kadınlarsınız. Bunun üzerine bir elçi Ebu Bekir'e Hiz. Resulullah'ın

^{sav}

mesajını iletti. O, da Hiz. Resulullah'ın

^{sav}

hayatında insanlara namaz kıldırdı.[15]

Hiz. Ebu Hureyre'nin^{ra} bildirdiğine göre Hiz. Resulullah^{sav} şöyle buyurdu: Ey Ebu Bekir! Benim ümmetim arasında Cennet'e ilk girecek olan sensin.[16]

Hiz. Resulullah^{sav} zevcesi Hiz. Hafsa'ya^{ra} şöyle buyurdu: Benden sonra Ebu Bekir hilafetin sahibi olacak. Ondan sonra ise senin baban (Hiz. Ömer) hilafetin sahibi olacak.[17]

Yukarıda belirtilen hadislerden açıkça anlaşılacağı gibi Hiz. Resulullah'tan^{sav} sonra Hiz. Ebu Bekir

^{ra} Yüce

Allah'ın

cc

iradesine göre haklı olarak halife seçilmiştir. Bu arada Hiz. Ali

^{ra}

ve diğer Şii imamlar Hiz. Ebu Bekir'in

^{ra}

üstünlüğünü açık bir şekilde kabul etmektedirler. Keza Hiz. Ali

^{ra}

kendi gönül rızasıyla Hz. Ebu Bekir'e
ra

biat etmiştir. Hz. Muhammed
sav

B. Hanefiye babası Hz. Ali'ye
ra

bir soru sordu. Soru ve Hz. Ali'nin
ra

cevabı şöyledir: Hz. Peygamberden
sav

sonra insanların en iyisi kimdir? O da, Ebu Bekir, dedi. Ondan sonra kim, diye sordu. O da, Ömer, dedi.[18]

Aynı şekilde Hz. Ali^{ra} Hz. Ebu Bekir^{ra} ile Hz. Ömer'in^{ra} üstünlüklerini kabul ederek şöyle demiştir: Yemin ederim ki onların ikisinin İslam'da yerleri çok yücedir. Her ikisinin ölümüyle İslam âlemi çok şiddetli bir yara almıştır. Yüce Allah ^{cc} her ikisine rahmet eylesin ve onların en iyi amellerine göre kendilerini mükâfatlandırın.[19]

Hz. Ali'nin^{ra} Hz. Ebu Bekir^{ra} ve diğer halifelere biat etmesine gelince, bu konuda Tabakat İbn-i Sad; Nehc-ül Belage şerhi İbn-i Ebi Hadid C.1; Tarih-ül Hulefa Seyuti; Menar-ül Huda; Tefsir-i Kummi ve benzerlerinde birçok yazı bulunmaktadır. Örnek olarak birkaç yazı aşağıda nakledilmektedir:

Hz. Ali^{ra} ile Hz. Zübeyir^{ra} dediler ki: Biz kendi aramızda istişare ederek (hilafet konusunda) karar verdik ve Ebu Bekir'i ^{ra} hilafete, bütün insanlardan daha haklı gördük.[20]

Menar-ül Huda adlı Şii bir eserde Hz. Ali'nin^{ra} bir rivayeti bulunmaktadır. Bu rivayetin gerekli kısmı şöyledir: "O zaman ben Ebu Bekir'e gittim ve ona biat ettim... Allah'ın emirlerine itaat ettiği için ben de ona sağlam bir şekilde itaat ettim. Hiçbir zaman onun bir kazaya uğramasına ve biat ettiğim (hilafetin) bana dönmesine asla heves etmedim." [21]

Hz. Ali^{ra} Basra'ya gittiğinde bazı kimseler kendisini ziyaret ettiler. Hz. Ali^{ra} onlara şöyle dedi: Biz Ebu Bekir'e ^{ra} biat ettik, çünkü o ona (hilafete) ehildi. Aramızdan iki kişi bile bu konuda anlaşmazlıkta bulunmadılar.[22]

Bazı kimseler Hz. Ali'nin^{ra} Hz. Ebu Bekir'e^{ra} biat etmek konusunda geciktiğini ileri sürerler. Bu doğru ise de onun sebebi Hz. Ali'nin ^{ra} biatten kaçınması değil, aksine Hz. Ali'nin

^{ra} önemli bir işle meşguliyetidir. Bu konuda İbn-i Sirin'in rivayeti şöyledir: "Resulullah ^{sav}

vefat edince Hz. Ali ^{ra}

H. Ebu Bekir'e ^{ra}

biat etmekte gecikti. Hz. Ebu Bekir ^{ra}

kendisiyle görüştü ve "Amirliğimi sevmiyor musun, diye sordu. O ise: Hayır. Ancak ben Kuran'ı cem etmedikçe, namaz dışında başka hiçbir iş için evden çıkmayacağıma kesin karar verdim.[23]

Bunlardan da anlaşılan, Hz. Resulullah'ın^{sav} ilk halifesi Hz. Ebu Bekir'dir^{ra} ve Hz. Ali'nin^{ra} ilk halifesi oluşuyla ilgili Şii inancı gerçeklere dayanmamaktadır. Bu konuda Hz. Ali'nin ^{ra}

hilafet meselesine açıklık sağlayan bir sözünü de burada naklediyoruz. O şöyle demiştir: "Hz. Ebu Bekir'e ^{ra}

, H ^{ra}
z. Ömer'e

ve Hz. Osman'a ^{ra}

biat etmiş olanlar bana da biat etmişlerdir. Onlar bu üçüne hangi şartlarla biat ettiyseler, bana da aynı şartlarla biat etmişlerdir... Onlar kimin eli üzerinde birleşirlerse ve ona imam derlerse Allah'ın ^{cc}

rızası da onunla birlikte olur.[24]"

Şii kaynaklarda değerli bir yeri olan "Tefsir-i Kummi"de Hz. Hafsa^{ra} şöyle demiştir: Bir defa Hz. Resulullah ^{sav} kendisinden sonra Hz. Ebu Bekir'in ^{ra}

halife olacağını, ondan sonra ise Hz. Ömer'in ^{ra}

halife olacağını söyledi. (Ya Resulullah!) Siz nasıl biliyorsunuz, diye sorduğumda, o her şeyi

bilen Yüce Allah'ın
cc

bilgi verdiğini söyledi.[25]

Dr. Muhammed Celal Şems

[1] Sünen Tirmizi

[2] Bkz. Fikh-ül Hayat; Ahmed Ahmed-Adil-ül Kazı, Müessese-tül Mearif; Beyrut 1997

[3] Hz. Ali^{ra} ile diğer bazı ashaplar arasında Yemen'deki ganimet mallarının dağıtım konusunda kırgınlık bulunduğu, mesela Hz. Halid ^{ra} ile Hz. Büride^{ra} ile Hz. Ali^{ra} arasında malların dağıtım konusunda anlaşmazlık bulunduğu, Sahih-i Buhari, Kitab-ül Megazi'de zikredilmiştir.

[4] Tövbe suresi, ayet 100

[5] Hucurat suresi, ayet 8

[6] Nehc-ül Belage Şerhi; İbn-i Ebi'lhadid; C.1; S.75

[7] Kitab-ür Revze; S.62

[8] Keşf-ül Esrar; İmam Hümeyni; S.113-114

[9] A.G.E; S.119-120

[10] Fruru-i Kâfi; C.3, S.342

[11] Sahih-i Buhari; Bab-ül İstihlaf; C.4; S.175; Mısır

[12] Kunûz-ül Hakaik; Fi Hadis-i Hayr-il Halâyık; Kenz-ül Ümmal

[13] Mişkât, Kitab-ül Menakıb ve Tirmizi

[14] Müttefekün Aleyh

[15] Sahih-i Buhari; Babü Ehl-il İلمي vel-Fazli Ehakkü bil İmameti

[16] Mişkât; Kitab-ül Menakıb

[17] Tefsir-i Kummi; Şii müfessir Ali. B. İbrahim; Tahrim Suresi Tefsiri

[18] Sahih-i Buhari; C.2; S.189; Pakistan Baskısı; Daha önce zikrettiğimiz gibi buna benzer bir hadis Müsned Ahmed B. Hanbel; C.1'de de mevcuttur.

[19] Şerh-i Nehc-ül Belage; İbn-i Ebi Hadid; C.2; S.219

[20] Nehc-ül Belage Şerhi; İbn-i Ebi Hadid; C.1; S.75

[21] Menar-ül Huda; Şeyh Ali; S.372

[22] Tarih-ül Hulefa; Seyyuti; Muhammedi Mat. S.120

[23] Tarih-ül Hulefa; İmam Seyyuti^{ar}

[24] Nehc-ül Belage; C.2; S.7; Mısır Baskısı

[25] Tefsir-i Kummi; Tahrir Suresi